

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Кафедра мовної підготовки іноземних громадян

Ministry of Education and Science of Ukraine
Sumy State University
Department of Language Training of Foreign Citizens

МАТЕРІАЛИ

**IV Всеукраїнської науково-практичної студентської
онлайн-конференції
«Наукова спільнота студентів XXI століття»
7–8 квітня 2021 року**

**IV All-Ukrainian Scientific-Practical Student Online
Conference
«Scientific Community of Students of the 21st Century»
April 7–8, 2021**

Суми
Сумський державний університет
2021

1. Азербайджанські приказки та прислів'я. URL: <https://vislovi.in.ua/azerbajdzhanski-prykazky-ta-prysliv-ya/> (дата звернення 03.04.2021).
2. Гамидов И. Г. Философия грамматики пословиц и поговорок. Баку: Сабах, 2001.
3. Гамидов И. Г. Азербайджанско-русский словарь пословиц и поговорок. Баку: Тахсил, 2009.
4. Дашиева Д. Б. Изучение соматической фразеологии в современной русистике. *Вестник Бурятского государственного университета*, 2010. № 10. С. 70–73.
5. Коньок О., Шевцова А. Відображення соціальних уявлень про совість у пареміологічній картині світу українського і туркменського народу. *Світогляд, філософія, релігія: збірник наук. праць*, м. Суми, 2017. С. 79-85.

Абдулазізов А., студент МЦ.м-017, Узбекистан
Науковий керівник: *Коньок О. П.*, ст. викладач
м. Суми, СумДУ

ЕВФЕМІЗМИ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА УЗБЕЦЬКІЙ КУЛЬТУРІ

Проблемі евфемізації останніми десятиліттями приділяється дедалі більше уваги в наукових розвідках як українських, так і узбецьких дослідників. Евфемізація

вивчається з різних лінгвістичних позицій, зокрема функціонально-семантичної, стилістичної, гендерної, дискурсивної. У межах функціонально-семантичного підходу розроблено тематичні класифікації евфемізмів (М. М. Назаренко, Є. О. Снегірьова, E. Partridge, Ch. Капу, А. Ж. Омонтурдієв), визначені способи формування евфемістичних висловлювань (Є. В. Корнелаєва, В. Warren, А. Ж. Омонтурдієв). У межах стилістики вирішувалися такі питання, як стилістична належність евфемізмів, а також функціонування евфемістичної лексики в різних стилях мови (О. Б. Януш, Є. В. Корнелаєва). Евфемія також вивчалася в межах дискурсивної лінгвістики (Є. І. Шейгал) та порівняльної лінгвокулурології (Г. М. Алімжанова, Дж. Калааджі). Однак багато питань, зокрема питання зіставлення евфемізмів в умовах білінгвізму, залишаються невіршеними.

Евфемізм як лінгвокультурне явище становить особливий інтерес, тому що останнім часом інтенсивність утворення евфемізмів зростає, і вони стають все більш поширеними. Вивчення евфемізмів в різних мовах дозволяє зробити внесок у вивчення національної своєрідності мовної картини світу та мовленнєвої поведінки носіїв української та узбецької мов.

Порівняльне дослідження евфемізмів є досить непростим, оскільки такі лексичні одиниці різні в різних мовних і культурних умовах.

Зіставлення емоційно-оцінної лексики взагалі і евфемізмів зокрема неможливе без урахування лінгвокультурного фону різних національно-культурних цінностей, звичаїв і традицій, особливостей менталітету того чи іншого народу [1, с. 157].

У науковій літературі пропонується багато визначень поняття «евфемізм». Так, О. Кацев зазначає: «Евфемізми – це такі, що сприяють ефекту пом'якшення, непрямі замітники найменувань страшного, ганебного або одіозного, які впроваджені моральними або релігійними мотивами» [3, с. 65]. Заботкіна В. наголошує, що «евфемізм виникає внаслідок низки прагматичних причин, наприклад, ввічливості, делікатності, педантичності, благопристойності, прагнення завуальовати негативну сутність окремих явищ дійсності» [2, с. 84].

Словник іншомовних слів містить таку дефініцію: «евфемізм – заміна слів з грубим або непристойним змістом чи забарвленням на слова й вирази, які виражають цей зміст у пом'якшеній формі або завуальовано (напр., “говорити неправду”, замість “брехати”» [5].

За визначенням узбецького лінгвіста А.Ж. Омонтурдієва: «евфемізми належать до мовних універсалій, за допомогою яких хочуть завуальовати, закамфлювати певний зміст, який мовець з якоїсь причини вважає незручним позначати прямо» [4, с. 116].

Необхідно зазначити, що спочатку евфемізм як культурне явище виник не через потребу у ввічливому спілкуванні, а через накладення певних заборон, табу на вимову тих чи інших слів. Отже, саме правилами ввічливості керуються носії української та узбецької мов (приклади евфемізмів узбецького мови перекладені українською шляхом точного перекладу, кальки) при вживанні, зокрема, евфемізмів, що вживаються на позначення таких категорій:

1) *вік людини* – укр.: людина похилого віку, людина поважного віку, людина з досвідом, бальзаківський вік / узб.: oqsoqol (білобородий), yuroni y (світлий), otaxon (батько), onaxon (мати), aya (ayaхon), keksalik gashtini surayotgan (проклав шлях до старості), keksalik libosini kiygan (носить старомодне плаття);

2) *статеві відносини* – укр.: займатися коханням, заводити любовці, амурні стосунки, амурні справи, романтичні стосунки, крутити роман / узб.: aqlini oldirmoq (ті, що втратили розум), degani bor (це), ipsiz boqlanmoq (без мотузки прив'язатися), ko'ngil bermoq (розважатися), ko'ngil olmoq (веселитися), majnun bo'lmoq (втрачати розум), maftun etmoq (зачарувати), oshiq bo'lmoq (закохані) та ін.;

3) *вагітність* – укр.: при надії, у такому (делікатному) стані, не сама, майбутня мати, готується стати матір'ю, носить дитину під серцем / узб.: boshqoronqi bo'lmoq (та, що знаходиться під контролем), donni cho'qimoq (зерно в собі несе,

молотить), *doq paydo bo'lmoq* (в ній є ще місце), *duqat duqat, ikkiqat* (дві душі), *nishona paydo bo'lmoq* (з'явиться на світ), *ota salobidan ona botiniqa boqlanmoq* (привіт від батька в утробі матері), *uchinchi kishi* (третья людина) та ін.

У цій групі частину узбецьких евфемізмів неможливо перекласти українською, оскільки узбецька мова має зовсім інші національно-культурні мовні одиниці, що пов'язано з традиціями узбецького народу: *bo'yida bo'lmoq*, *vujud* (тіло), *gavhar, dujon*;

4) *народити* – укр.: стати матір'ю, лелека приніс, під кущем знайти, баба з ріки принесла, баба під плотом у кропиві знайшла;

знайшли під калиновим кущем; бузьки принесли, голуби принесли, у лопухах знайшли, цигани загубили, знайти в капусті / узб.: *bola ko'imoq* (побачити дитину), *dunyoga kelmoq* (прийти у світ), *ona bo'lmoq* (стати матір'ю), *farzand ato qilmoq* (зробити батьком), *chaqaloq ingasi eshitilmoq* (почути дитячий крик), *chaqaloq ovozi eshitilmoq* (почути голос дитини), *yangi mehmon kelmoq* (прихід нового гостя), *yangi mehmon ko'rmoq* (побачити нового гостя), *o'qil ko'rmoq* (побачити сина), *o'qil hadya qilmoq* (подарувати сина), *qizli bo'lmoq* (тут мається на увазі народити дівчинку) та ін.;

5) *смерть, померти* – остання мить, вічний спокій, покинути світ, покласти голову, заснути в Бозі, піти з життя, Бог прибрав, знайти вічний спокій, згаснути, заснути навіки / узб.: *abadiylikka bosh qo'ymoq* (вклонитися вічності), *abadiy uyquga ketmoq* (заснути назавжди), *adam yostuqiga bosh qo'ymoq* (покласти голову на подушку Адама), *adoi tamom qilmoq* (завершити шлях), *adam cho'listoniga ketmoq* (піти в пустелю), *ajal qanotini qayirmoq* (скласти крила), *armon bo'lib qolmoq* (стати мрією), *baxti qarо kiymoq* (надіти чорне щастя), *gul so'lmoq* (зів'яла квітка), *parvardigorga kerak bo'lmoq* (піти до Бога) та ін.

Аналіз українських та узбецьких евфемізмів показав, що ці дві різні культури схожі в мовленнєвому аспекті. Вживання евфемізмів як вияв ввічливого, уважного, доброзичливого ставлення до людини характерне для обох розглянутих культур.

Список літератури

1. Вежбицкая А. Сопоставление культур через посредство лексики и прагматики. Москва: Языки славянской культуры, 2001. 272 с.
2. Заботкина В. И. Новая лексика современного английского языка. Москва: Высшая школа, 1989. 324 с.
3. Кацев А. М. Языковое табу и эвфемия. Санкт-Петербург: Просвещение, 1988. 80 с.

4. Омонтурдиев А. Ж. Эвфемистические основы узбекской речи. Ташкент: Издательство народного наследия имени А. Кодирий, 2000. С. 77.

5. Словник іншомовних слів. URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Qry=%E5%E2%F4%E5%EC%B3%E7%EC>

Dhvani Patel, student, gr. MTS.m-922an
Scientific supervisor: *Kulishenko L. A.*,
Associate Professor, Sumy State University

Festivals of India and Ukraine

India is a land of festivals, where people from different religions coexist harmoniously. The wide variety of festivals celebrated in India is a true manifestation of it's rich culture and traditions. Virtually celebrating each day of the year, there are more festivals celebrated in India than anywhere else in the world. Each festival pertains to different occasions, some welcome the seasons of the year, the harvest, the rains, or the full moon. Others celebrate religious occasions, the birthdays of divine beings and saints, or the advent of the New Year. A number of these festivals are common to most parts of India. However, they may be called by different names in various parts of the country or may be celebrated in a different